

UPPSALA UNIVERSITET

Nationalekonomiska institutionen

SKRIVNING I A/TILLÄMPAD MIKROEKONOMI

7 JUNI 2016

Skrivtid: 1,5 timmar

Tillåtna hjälpmedel: Penna, sudd, lexikon och kursbok (Elinder, Mikael. "Den ekonomiska människan", Studentlitteratur). Anteckningar och markeringar i kursboken, inklusive post-it-lappar är okej. Lösblad eller annan litteratur är dock inte tillåten. Miniräknare är tillåten.

ANVISNINGAR:

Nedan följer ett antal frågor. Till varje fråga finns fyra svarsalternativ. Det svar som passar bäst till frågan, utifrån kursens innehåll och mål, anses vara rätt och de övriga tre felaktiga. Varje rätt svar ger 1 poäng, obesvarad eller felaktigt besvarad fråga ger 0 poäng.

Markera dina svar i svarsformuläret på sista sidan. Du behöver bara lämna in svarsformuläret.

För betyget godkänt krävs 20 poäng och för väl godkänt 25 poäng.

Om du är godkänd på **seminarium 1** om alkoholpolitik ska du inte svara på fråga 1 till 3, utan kan direkt tillgodoräkna dig dessa 3 poäng.

Om du är godkänd på **seminarium 2** om pensioner ska du inte svara på fråga 4 till 6, utan kan direkt tillgodoräkna dig dessa 3 poäng.

Om du är godkänd på **båda** seminarierna ska du alltså bara svara på fråga 7 till 30.

Misstänker Du fel i någon tentamensfråga, v.v. kontakta skrivningsvakterna för vidare kontakt med ansvarig lärare från skrivstart och 60 minuter framåt.

OBSERVERA att vid tentamen måste varje student legitimera sig (fotolegitimation) annars kommer skrivningen inte att rättas.

1. Priserna på både vin och öl på Systembolaget har fått en större spridning den senaste tiden. Detta har delvis lett till att...
  - a) Tillgången till lågprismärken har ökat
  - b) Benägenheten att skaffa alkohol från de oregistrerade källorna har minskat
  - c) Systembolagets försäljning ökat
  - d) Alla ovanstående alternativ är korrekta

2. I artikeln "Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies" drar Wagenaar och hans medförfattare slutsatsen att...
  - a) Forskningen visar att när priset på alkohol går upp så förblir alkoholkonsumtionen i det närmaste oförändrad.
  - b) Forskningen visar att när priset på alkohol går upp så är det tydligt att alkoholkonsumtionen minskar.
  - c) Forskningen inte är tydlig när det kommer till vilken effekt en prishöjning har på alkoholkonsumtionen.
  - d) Forskningen visar att när priset på alkohol går upp så ökar alkoholkonsumtionen något.

3. Alkoholkonsumtion anses ge upphov till externaliteter. Vilket av nedanstående påstående beskriver en sådan externalitet?
  - a) Den som dricker kan få missbruksproblem och riskera att förlora jobbet och därmed få minskad inkomst.
  - b) Den som dricker kan bli deprimerad.
  - c) Berusning kan leda till oplanerade graviditeter och barn.
  - d) Alkohol kostar pengar och den som dricker får därför mindre pengar över till annat.

4. Pensionssystemet kan delas upp i tre delar: 1) allmän pension, som i sin tur består av inkomstpension och premiepension, 2) tjänstepension och 3) privat pension. Vilket av följande påstående stämmer bäst?
  - a) Avsättningarna till tjänstepensionssystemet är 4,5 % av bruttolönen för de flesta arbetstagare som har en årslön som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp.
  - b) Den allmänna pensionen utgör en större del av pensionstillgångarna än tjänstepensionen för de flesta pensionsspararna.
  - c) Avsättningar till premiepensionen och tjänstepensionen är ungefär lika stora för de flesta arbetstagare.
  - d) Tjänstepensionen kan tas ut som ett engångsbelopp oberoende av beloppets storlek.

5. Kim, som kan beskrivas som en Homo economicus, har sparat till sin pension genom att varje månad placera en liten summa pengar i aktier i bolaget Äldrelyckan AB. Strax innan Kim går i pension så minskar aktierna kraftigt i värde. Vilket av nedanstående påstående stämmer bäst?
- a) Kim har tagit en för stor risk och ångrar sig.
  - b) Kim har tagit en kalkylerad risk och är ändå nöjd med sitt beslut.
  - c) Kim får en sämre pension än om hen hade sparat på ett sparkonto istället.
  - d) Kim får en bättre pension än om hen hade sparat på ett sparkonto istället.
6. I USA är det vanligt att arbetsgivarna erbjuder förmånliga program för pensionssparande. På vissa arbetsplatser får arbetstagarna fylla i en blankett för att ta del av programmet medan andra arbetsplatser utgår från att alla vill vara med och de som inte vill vara med får fylla i en blankett för att slippa vara med. På vilken av de två arbetsplatserna kan deltagandet i programmet förväntas vara störst? Utgå ifrån den empiriska forskningen på området.
- a) När arbetstagaren måste fylla i en blankett för att slippa delta så kommer fler att delta.
  - b) När arbetstagaren måste fylla i en blankett för att delta så kommer fler att delta.
  - c) I båda fallen blir deltagandet ungefär lika högt, oberoende av ålder på arbetstagarna.
  - d) När arbetstagaren måste fylla i en blankett för att delta så kommer deltagandet vara högre bland äldre arbetstagare medan det blir mindre bland de yngre.
7. En person vill köpa två varor: mat och böcker. Budgetrestriktionens lutning beror på...
- a) Priset på mat.
  - b) Priset på böcker.
  - c) Priset på mat och böcker.
  - d) Priset på mat, böcker och inkomsten.
8. Einstein lär ha sagt att: "Allting ska göras så enkelt som möjligt, men inte enklare". När det handlar om ekonomiska modeller så innebär det att...
- a) Enklare modeller är bättre än mer komplicerade modeller.
  - b) Komplicerade modeller är ofta att föredra eftersom de blir mer realistiska.
  - c) Det spelar ingen roll om modeller är enkla eller komplicerade. Det viktiga är att de baseras på realistiska antaganden.
  - d) Modeller ska göras så enkla som möjligt utan att ge missvisande svar på de frågor som de är tänkta att ge vägledning i.

9. Vilket av följande påståenden är ett normativt påstående?
- a) Kim har sparat för lite till pensionen.
  - b) Kim har sparat 1 miljon kronor till pensionen.
  - c) Kim har sparat mindre än Robin till pensionen.
  - d) Kim är nöjd med sin pension.
10. Robin gillar att rida (R) men ogillar att mocka (M). Vilken av följande nyttofunktioner beskriver bäst Robins preferenser för att rida och mocka?
- a) $U = R + M$
  - b) $U = R/M$
  - c) $U = R^2 + \sqrt{M}$
  - d) $U = R^2 \times \sqrt{M}$
11. Resultaten från ett randomiserat experiment kan ofta tolkas som en kausal effekt därför att...
- a) Behandlingsgruppen och kontrollgruppen inte kan skilja sig åt annat än i att behandlingsgruppen fått en behandling.
  - b) Behandlingsgruppen och kontrollgruppen sannolikt inte skiljer sig åt annat än i att behandlingsgruppen fått en behandling.
  - c) Behandlingsgruppen och kontrollgruppen per definition är lika innan behandlingen äger rum.
  - d) Behandlingsgruppen och kontrollgruppen per definition skulle ha varit lika om de fått samma behandling.
12. När du köper en ny telefon är försäljarna ofta angelägna om att sälja en försäkring till telefonen. Utifrån vad vi gått igenom under kursen, vilken av följande förklaringar kan förklara varför Kim, som agerar som en homo economics, väljer att köpa försäkringen?
- a) Kim är riskaversiv.
  - b) Kim är klantig och brukar tappa bort eller ha sönder telefoner.
  - c) Kim vill kunna använda telefonen vid paddling och i andra riskabla situationer.
  - d) Samtliga ovan.
13. Vilket av följande argument kan användas för att förklara varför det kan vara rationellt att ta sms-lån?
- a) Det är ofta enklare och snabbare att ta ett sms-lån än att använda kreditkort.
  - b) Räntan på sms-lån är ofta lägre än på kreditkort. Åtminstone om lånet betalas tillbaka inom en månad.
  - c) Låntagaren har inte tillräcklig kreditvärdighet för att kunna få andra lån.
  - d) Sms-lån ger kraftiga incitament att inte låna mer än man behöver.

14. Ett sätt att mäta fattigdom i fattiga länder, som Angus Deaton förespråkat, är att...
- a) Mäta hur mycket varor och tjänster hushållen konsumerar och relatera det till hushållets sammansättning.
  - b) Mäta hur stora inkomster varje familjemedlem har i ett hushåll.
  - c) Mäta hur mycket barnen i hushållet konsumerar.
  - d) Mäta hur stor skillnaden är mellan hur mycket pojkar och flickor konsumerar i varje hushåll.
15. I Johansson, Karimi och Nilsson (2015) redovisas resultaten från en studie där man undersöker hur sjukfrånvaron påverkades av en förändring i regelverket. Förändringen innebär att arbetstagare kunde vara frånvarande från jobbet pga. sjukdom och erhålla sjukpenning i 14 dagar istället för 7 dagar utan läkarintyg. Ett av deras resultat är att på arbetsplatser där en stor andel direkt påverkades av regeländringen så ökade sjukfrånvaron också bland de som inte direkt påverkades. Detta tolkar författarna som att...
- a) Effekten av regeländringen kan ha överskattats.
  - b) Den förändringen skulle ha skett även bland de som påverkades av regeländringen om regeländringen inte ägt rum.
  - c) Antagandet om parallella trender inte håller.
  - d) När några kollegor stannar hemma för mindre allvarliga sjukdomstillstånd så blir även de andra mer benägna att stanna hemma.
16. Vilken av följande frågor är ett exempel på en standardfråga för att mäta finansiell kunskap?
- a) Anta att räntan på ditt sparkonto är 1 procent och inflationen är 2 procent. Om du låter dina pengar stå på kontot i ett år, hur mycket kommer du då kunna köpa för pengarna vid årets slut?
  - b) Vad innebär begreppet inflation?
  - c) Brukar du kunna sätta undan pengar i någon form av långsiktigt sparande?
  - d) Samtliga ovan.

17. Anta att en vara som kunnat konsumeras utan att konsumenten behöver betala en monetär kostnad plötsligt blir prissatt. Vad bör vi då tänka på när vi ska förutspå vad som kommer att hända med konsumtionen.

- a) Detta är ett klassiskt exempel på när konsumtionsteorin är som starkast. Vi kan använda standardmodellen och kommer att förutspå att konsumtionen kommer att minska.
- b) Vi måste vara försiktiga i att använda standardmodellen eftersom priset i ursprungsläget är noll. Då kan det finnas en norm som begränsar konsumtionen och när varan prissätts så finns en risk att normen urholkas. Det innebär att konsumtionen kan öka eller minska.
- c) Vi måste vara försiktiga i att använda standardmodellen eftersom priset i ursprungsläget är noll. Då är det stor risk att konsumenterna inte kommer märka att priset höjs och därför inte ändra sin konsumtion.
- d) Inget av ovanstående alternativ är motiverat utifrån kurslitteraturen.

18. Vilket av nedanstående alternativ beskriver bäst innebörden av begreppet förväntad nytta?

- a) Det genomsnittliga utfallet av ett lotteri.
- b) Nyttan av väntevärdet av ett riskfyllt val.
- c) Nyttan som ett riskfyllt val kan förväntas leda till.
- d) Det riskjusterade värdet av fördelningen i ett lotteri.

19. En riskneutral individ ställs inför valet att få en lott som ger en vinst på 1000 kr med 5 % sannolikhet eller en lott som ger en vinst på 100 kr med 50 % sannolikhet. Vilket av följande påståenden stämmer bäst utifrån förväntad nyttoteori?

- a) Individen kommer att föredra det första lotteriet.
- b) Individen kommer att föredra det andra lotteriet.
- c) Individen är indifferent mellan båda lotterierna.
- d) Inget av ovanstående alternativ stämmer.

20. Kim och Anna, som är rationella individer, lever i två perioder och har lika inkomster. Kims preferens för konsumtion i den första perioden är starkare än Annas. Anna föredrar istället konsumtion i den andra perioden. Båda har större inkomst i den andra perioden än i den första och båda kan låna. Vad händer?

- a) Annas konsumtion blir högre än Kims i den andra perioden.
- b) Kims konsumtion blir högre än Annas i den första perioden.
- c) Kim lånar mer än Anna.
- d) Alla ovanstående alternativ är korrekta.

21. Livscykelmodellen kan förklara...

- a) Varför de äldsta har lägre förmögenhet än de som just ska gå i pension.
- b) Varför unga är mer skuldsatta än äldre.
- c) Varför nettoförmögenheten växer fram till pensionsåldern.
- d) Samtliga ovan.

22. Anta att utbudskurvan för bostäder är horisontell. Vad händer, enligt standardmodellen, på bostadsmarknaden när räntan sjunker?

- a) Bostadspriserna går upp eftersom den ökade efterfrågan på bostäder inte motsvaras av en lika stor utbudsökning.
- b) Bostadspriserna är oförändrade eftersom den ökade efterfrågan på bostäder motsvaras av en lika stor utbudsökning
- c) Bostadspriserna går upp eftersom efterfrågan ökar medan antalet bostäder på marknaden inte påverkas.
- d) Bostadspriserna är oförändrade eftersom räntan inte påverkar efterfrågan på bostäder.

23. Elinder och Persson studerade hur sänkningen av fastighetsskatten påverkade huspriserna i Sverige. Utifrån kapitaliseringsteorin förväntades skattesänkningen leda till högre huspriser men resultaten tyder på att det endast var bland de redan högst värderade fastigheterna som priserna steg. Författarna menar att detta kan bero på att...

- a) Köparna inte kunde låna mer pengar och därför inte heller kunde betala mer för husen.
- b) De flesta köparna underskattar hur länge de kommer att äga fastigheten.
- c) Köparna förväntade sig att skatten skulle höjas igen inom något år.
- d) Köparna är begränsat rationella och därför inte prissätter skatten enligt kapitaliseringsteorin.

24. Anta att en grupp på sju personer har kommit överens om att de ska rösta om hur stor medlemsavgiften till deras förening ska vara. Endast hela hundratal kronor kan bli aktuella. Det alternativ som vinner mot alla andra alternativ i parvisa omröstningar kommer att bli föreningens nya medlemsavgift. Person 1 vill att avgiften ska vara 100 kr, person 2 att den ska vara 200 kr osv till och med person 7 som vill att den ska vara 700 kr. Vilken medlemsavgift kommer att vinna mot alla andra alternativ om de ställs mot varandra?

- a) Inget
- b) 100 kr
- c) 400 kr
- d) 700 kr

25. Enligt teorin om när det är rationellt att rösta så kommer valdeltagandet bli högre om...
- a) Partierna föreslår väldigt olika politik.
  - b) Valet är på en måndag istället för en söndag.
  - c) Poströstning inte är tillåten.
  - d) Samtliga förklaringar ovan stämmer med teorin om när det är rationellt att rösta.
26. Kim har följande nyttofunktion $U=v(X)$, där X anger hur mycket Kim konsumerar (räknat i kr). I beslut som innebär osäkerhet om utfallet agerar Kim efter förväntad nyttoteori. Nu det är fredag kväll och Kim saknar pengar. Kim kan välja att hoppa in och jobba ett extra pass på det lokala gatuköket och får då ihop 200 kr. Eller så kan Kim välja att försöka utnyttja sin skicklighet i ficktjuveri. Varannan kväll, som Kim ägnar sig åt ficktjuveri, så lyckas Kim stjäla en plånbok med 500 kr, men varannan kväll innehåller plånboken endast 100 kr. Kim riskerar aldrig att bli tagen av polisen och tycker att besväret av att jobba i gatukök eller stjäla plånböcker kan värderas till 100 kr. Vilket är det rationella valet för Kim?
- a) Kim kommer att försöka stjäla en plånbok.
  - b) Kim kommer att jobba i gatuköket.
  - c) Kim är indifferent mellan a och b.
  - d) Kim kommer att avstå från båda alternativen.
27. Handel med organ diskuteras då och då. Anta att en fattig person vill erbjuda en av sina friska njurar till någon som är rik och i behov av en frisk njure mot en ersättning på minst 25000 kronor. Den rika personen antar erbjudandet. Båda är fullt rationella och bortse från operationskostnader. Vad visar detta exempel?
- a) Att utbudet av organ ökar när ersättningen till donatorn ökar.
  - b) Att sjuka personer kan vara beredda att betala för andras organ.
  - c) En paretoförbättring.
  - d) Samtliga ovan.
28. Anta att man kan installera en apparat i bilar som gör så att varje minut som bilen kör för fort så dras en viss summa pengar från ägarens konto. Att installera en sådan apparat är frivilligt men i gengäld så blir försäkringspremien för bilen lägre. Vilket av följande påståenden stämmer enligt våra standardteorier?
- a) Bilister med denna apparat kommer att hålla sig till hastighetsgränserna i större utsträckning än om de inte hade apparaten.
  - b) Försäkringsbolagen ser apparaten som en möjlighet att lösa ett problem av typen moral hazard.
  - c) Försäkringsbolagen ser apparaten som en möjlighet att lösa ett problem av typen adverse selection.
  - d) Samtliga ovan.

29. Både grov stöld och grovt häleri (att sälja stulet gods) kan ge långa fängelsestraff. Vad kan, enligt teorin om när det är rationellt att begå brott, motivera att häleri ska ha så höga straff?

- a) Häleri är omoraliskt.
- b) Häleri gör stölder mer lönsamma.
- c) Stöld upptäcks ofta vid vidareförsäljning.
- d) Modellen förklarar inte den typen av brott.

30. Sjöroveri har under senare år uppmärksammats i medierna. Pirater utanför Afrikas horn och i Indonesien har beslagtagit handelsfartyg och kidnappat besättningen. För att släppa besättningen och lämna tillbaka fartygen så kräver piraterna lösen från rederierna. Om rederierna kan teckna försäkringar som täcker kostnader för lösensummor, vad kan det då skapa för incitament för rederierna?

- a) Rederierna väljer rutter där de minskar risken för piratattacker eftersom de då inte behöver teckna någon försäkring.
- b) Rederierna tar större risker genom att inte undvika farvatten med stor risk för piratattacker.
- c) Fartyg som är försäkrade kommer att markera det så att det blir tydligt för piraterna.
- d) Inget alternativ är rimligt.

Svarsformulär

Markera rätt alternativ med ett kryss. Vill du inte besvara en fråga så lämna den tom.

- Jag är godkänd på **seminarium 1** om alkoholpolitik och behöver därför inte svara på fråga 1 till 3, utan kan direkt tillgodoräkna mig dessa 3 poäng.
- Jag är godkänd på **seminarium 2** om pensioner och behöver därför inte svara på fråga 4 till 6, utan kan direkt tillgodoräkna mig dessa 3 poäng.

Fråga	a	b	c	d
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				